

OA
36.815

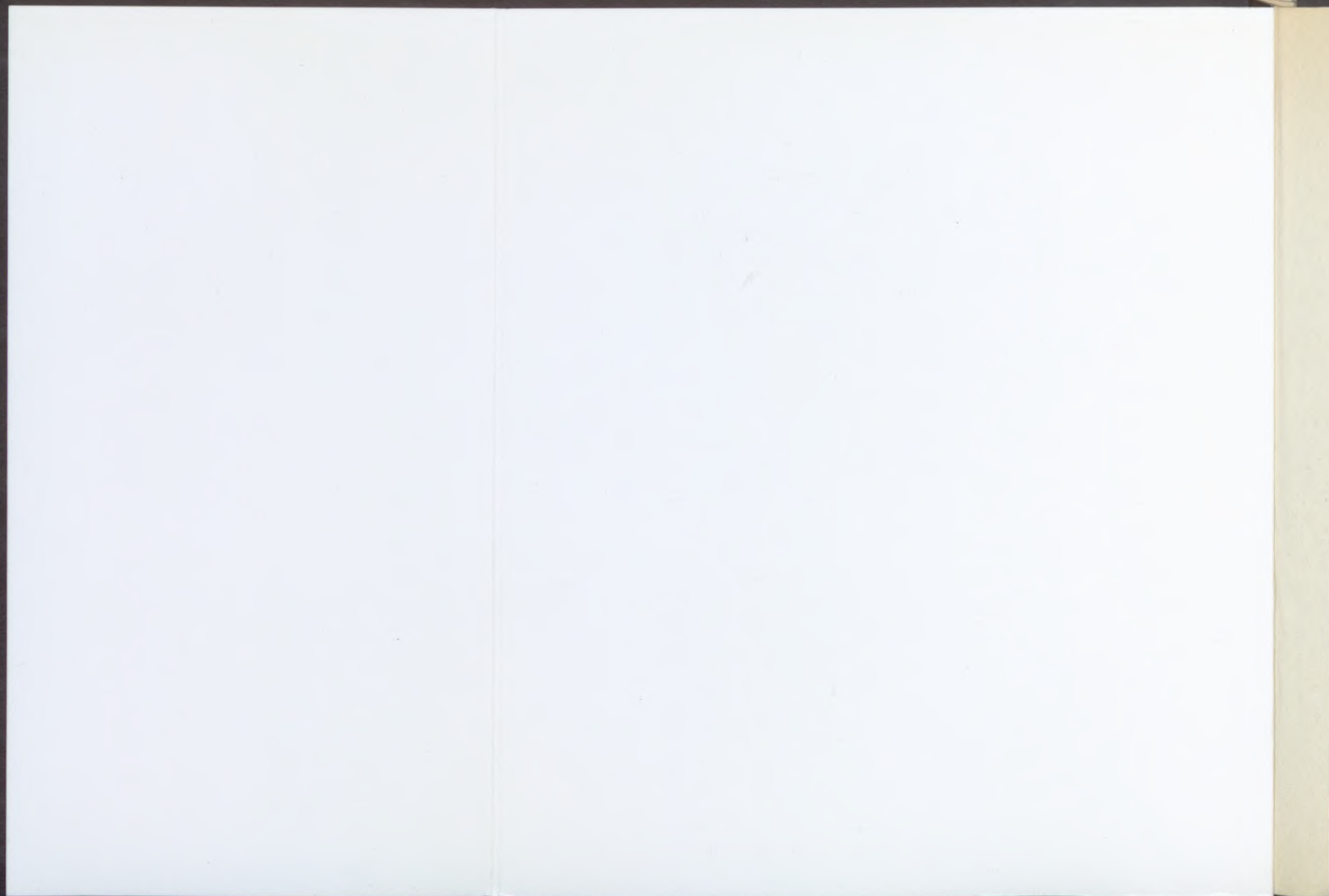
A SZÓ

GYÖRI LÁSZLÓ

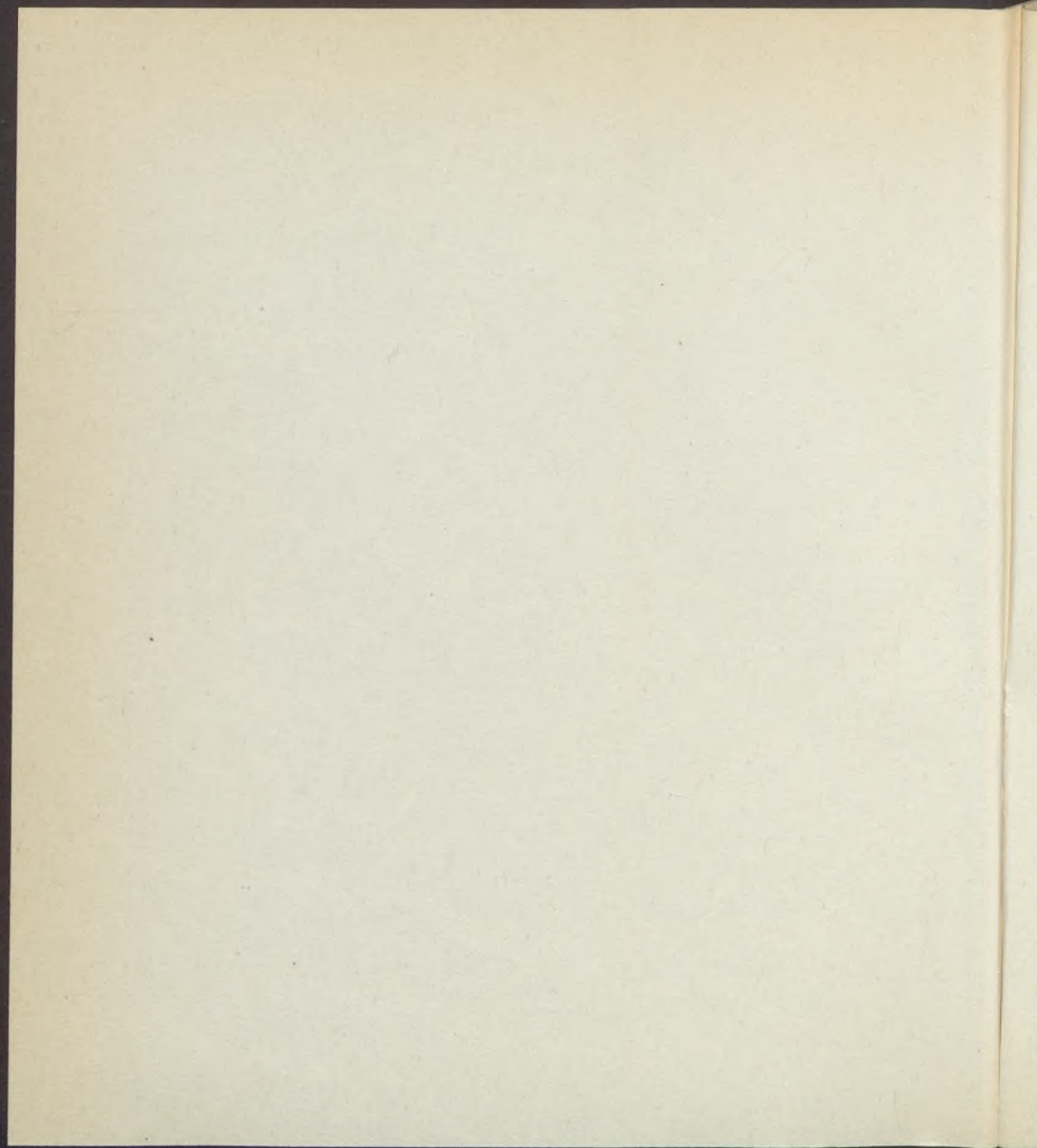
ÁRNYÉKA

Győri László korábbi verseskötönyei után az utóbbi néhány esztendőben prózai kötetekkel adott hírt magáról, s most ismét versekkel jelentkezik, amelyeket külön-külön ugyan már olvashattunk az irodalmi lapokban, de most összegyűjtve is élénk teríti őket. Versei tudatosan visszatérnek a magyar költészet nyugodt hangjához, kísérletek egy *újklasszikus* érzet és képzet megteremtésére. Hátrányból erénnyé formálta azt az örökös kettősséget, amely gyermekkorának világa és a felnőttkor értelmiségi életformája között feszült. Lírája mára eljutott egy olyan szemlélődő, gyakran ironikus belső *formavilágig*, melynek célja a harmónia, mint a költészet végső értelmes nyugalmának megelégedése. Ez a kötet egyszerre visszaút a 20. század első feléhez – és ösvényvágás a 21. század elején.

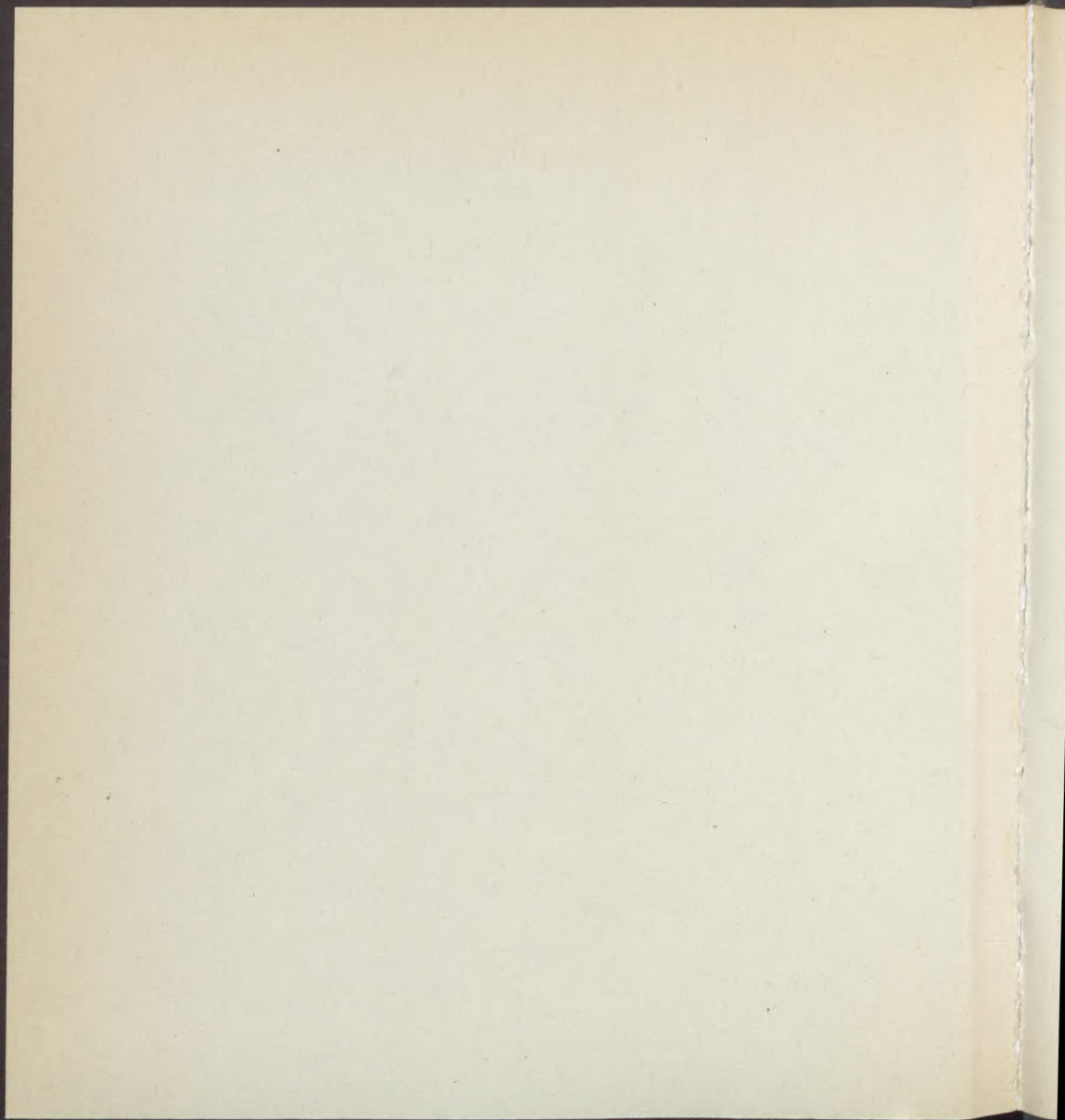
K A L L I G R A M

KALLIGRAM

GYŐRILÁSZLÓ
A szó árnyéka

GYŐRI LÁSZLÓ
A szó árnyéka

KALLIGRAM
Pozsony, 2010

OA 36.815

2011

Éveim enyve

A tarkón a maszk, vagyok sajgó haraszt
az én sárverte hazámból.
Szégyen nem rogyaszt, kevélység nem dagaszt,
sorsom tűröm igazán jól.

Búsan olvastam, hogy aki múlt hatvan,
öregember már, ha nem vén.
Vagyok hatvanhat, az idő elaggat,
ragadok éveim enyvén.

Olyan ártatlan: hogy aki már hatvan,
öregember, vén töpörtő.
Ártatlan mondat, vétlen méregoldat,
egy kis felém röppenő kő.

Veleje annyi: ideje meghalni,
ideje meghalni lassan
ilyen öregnek, hisz sokan hörögnek,
ha már évük száma hatvan.

Aki hatvanhat, mi jót is akarhat
azon kívül: egyre túlél?
Csak egy jobb Istent, amilyet nem ismert,
de aki emberi, húsvér?

Nem kell Egyisten, nem kérek senkit sem
átszabni, én, aki voltam.
Nagyon jó a maszk: vagyok sajgó haraszt
tél-túl egyre-egyre jobban.

Nem kell dicsőség, ne jussak előrébb,
adjam a javát magamnak.
Dolgozom, élek, műben elomlik a vétek,
amely napról napra szaggat.

Ahogy a részem, úgy élek egészen,
tetőtől talpig nyugodtan.
Ír, aki írhat, nem sért a papírlap,
de a szó árnyéka bosszant.

Annyi, amennyi, minek megrezzenni,
hogya újabb év ül mellém?
Az idő balján, ha így folytathatnám,
életem is megérhetném.

Hajnal

*Csitt, mindez ponyva ma,
dálnok!
jó bajtárs lett ama
zsarnok.*

(Babits Mihály: Kép egy falusi csárdában)

Hajnali armada-
hangot,
hallani garmada
tankot.

Csörgött a rossz kövön,
ordas,
iszonyú hangözön
volt az.

Ablaknak üvege
rezgett,
pokloknak ürege
rengett.

Szíveknek gyökere
rengett,
tiportak úgy eme
ezrek.

Verte a vén követ
lánc talp,
szerettünk volna egy
táncdalt.

S hallani fekete
hangot,
döngeni idegen
tankot.

Reggelre szomorú
csönd lett,
mint mikor a hamu
csörtet.

Ült a novemberi
fűre
valami vésteli
szürke.

– Voltunk már szabadok
kissé,
most leszünk csak rabok
ismét.

– Volt fény- meg hitteli
ünnep,
s itt jön már, itt, aki
büntet.

– Jön, mint a glóriás
bárány
a tankok óriás
árján.

Így ment a gondolat,
így járt:
– Köti a hurkokat
mindjárt.

– Jó bajtárs, hogyha kell
halnod,
rajta ég majd a jel:
zsarnok.

Kötelek kendere
röppent,
zúzmara, tél dere
hökkent.

Keltek vad, új napok
renddel,
minden nap új halott
ment el.

De aki megmaradt,
férfi,
akart a hó alatt
élni.

De aki gúzsba vont,
némi
kenyeret, húst adott
élni.

Elbújtak lassan a
tankok,
*„jó bajtárs lett ama
zsarnok”.*

Fadrusz a keresztfán

Egy régi fénykép alá

Látni a kín anatómiáját
megácsoltam Jézus keresztfáját.
Rugdalózó lábakkal, majomként,
fölmásztam rá, és láttam a hóhért,
éreztem a lándzsa merülését,
éheztem rá, étket nyert az éhség.
A test minden fájdalmát sóváran,
akár a sót, annyira kívántam.
Gyötört, kínozott az epedő hűség:
– Mint lépi át a halál sűrűjét,
milyen a test ama szenvedése,
melyről tudunk és nem tudunk mégse?
De hiába, tudtam a szívemben,
vetekednem nem jó, fenekednem,

színlelés van, álság a szívemben,
hogy ővele nem jó vetekednem.
De a tökéleteset futottam,
sóvárogtam látni egyre jobban,
a legnagyobb látás volt az álmom,
azért csüngtem balga keresztfámon.
Nem verettem magam vasszögekkel,
kötöztettem ordas kötelekkel,
tövises ág nem borult a főmre,
képzelődést raktam agyvelőmbe,
kínok tükre kélt a műteremben,
készült a kép: Fadrusz a kereszten.
Hamisság férge furkált szívemben,
sáragyagba azt kellene tennem,
férgem szobrát kéne megalkotnom,
mert a szívem a féregnek otthon.
Isten fiát mért kellett majmolnom,
bírhatatlant eleve hajszołnom?
Hamisság, dölyf, hiúság, gőgösség –
hírem-nevem ily bűnök őrizzék.
Lesz-e, aki bűneimért megszán?
Jézus a kereszten, Fadrusz a keresztfán.

Szőlőhegyen

Kiss Benedeknek

Van borod és van kenyered,
az időt így-úgy elemészted.
Lehetne jobb a meredek,
de közben annyi még a részlet!

Ne mondd, hogy reszketeg a test!
Tekintsd, hogy mit művel örökre
a sok gerezd: eredni kezd,
vénül, de nem rendül a tőke.

Lesz újra fénylő szüreted,
duzzad a súlyos augusztus.
Lesz új borod, új kenyered,
az elme jár, ha nekibuzdulsz.

Így lesz a mű fiatalabb.
Azok a visszametszett évek
– milyen szerencse! – megkíméltek,
hogy agyonteremd magadat.

De ne feledd, mind közelebb
a fülfedő sír mély penésze,
légy résen tehát idefent,
ha vágni kezd a gazda kése.

Mosoly

Az élet nem tréfadolog.
Bizony nem. Most már belátnám.
Csak az a komédia, hogy
egyszer az utcán, a járdán
csomóba hullok, mint a bog.
Komolyan vett élet árán
kaján mosolyt ha kaphatok.

Ezért a sanda mosolyért
komolyan venni? Megérte
kapni keserűn azt a bért,
amelynek nincs semmi érce?
De ha mégis, a fénye sért.
Valaki gyermeteg élce
düllesztteni a létezését.

Komoly dolog? Tréfa? Mégse?
Mire kiderül, meghalok.

Kehely

Ha létrejövő születik,
mindig ott van egy harmadik.
A születés kelyhe egy helyen,
a meghalás kelyhe mindenütt.
A születés párban jövetel,
a meghalás árván érkezik.
A születést ketten szenvedik,
a kivetést egyedül senyvedik.
A létezés társasan telik,
nyüzsögni, tolakodni kell,
az elmenés útja néptelen.
A születés ideje világos körvonal,
homályban fetreng a távozás.
A távozás szemidegsorvadás,
minden kontúr végleg elmosódik.
A kimenésben elesel,
mint a bútorokban.

A felni

Nézem a tárcsát, ahogyan felém
ugrándozik életem rossz felén,
mindjárt elgázol, gondolom, amint
a járdakő rajta nagyot csavarint.
Istennek hála, megúsztam ezt is épen:
a felni halott, a roncsot általlépem.

Érdemes volt, szabadulni, felni,
elgurulni, messze menekülni?
Hetekig a betonjárdán fekszel,
mire megszán valami házmester,
kukába dob, bosszantja a holmi.

Nézem, ahogyan énreám kancsalít:
hová hajítom a világ roncsait?

Csavar a járdán

Ha látok csak egy csavart a járdán,
máris nyomban lehajolok érte.
Mintha a hazámért hajolnék le
a hatalmas, nagy vizeknek árján.

A hatalmas, nagy idők homályán
hever alatt rozsdától megéve.
Ki hullajtott el most a szegélyre,
hogy itt heversz azóta is árván?

Ki járt, ahol hazám van a járdán?
Elveszítve – szemét a szemétre
dagadozik az idők homályán.

Mintha a hazámért hajolnék le,
úgy hajlok le, úgy szorongok érte
a hatalmas, nagy vizeknek árján.

Tükörkép

Mintha siklanánk, mintha korcsolyáznánk
a sivatag nagy, befagyott tavon,
fölül mi húzunk új meg új barázdát,
úgy illeszt össze bennünket a nyom.
Alul fekete árnyékunk cikázik,
talán amely valóban mi vagyunk:
a foghatatlan, fény költötte másik
igaz énünk, a jég tükrebe fúlt.
Vagy a látatlan harmadik valódibb?
A nagy tükörből majd csak kitudódik.

A konyha

Egyetlen konyhában éltünk.
Ablakdeszka volt az íróasztalom.
Mindig túl korán sötétült.
Az ablakdeszka keskeny volt nagyon.

Csak egy villanykörte készült
egy kis fényt adni, de föl nem gyújthatom,
ha gyújtom, akkor is elég szűk
a láthatár, csak gond van, a pusztá gond.

A gyerek ablak elé ült,
odabent nincs hely a konyhaasztalon.
Amikor kint besötétült,
nem írta tovább a leckét félvakon.

Anya teríteni készül
a két gyereknek, nem sír és nem jajong,
hogy ma is így, apa nélkül
billen a bögre a konyhaasztalon.

A rossz liszt

Ó, te rossz rétesliszt, így pörölt,
rosszabb vagy, egyre rosszabb,
hiába teszek meg annyi kört,
nem nyúlsz ki, átkozott vagy!

Rosszabb vagy te a tavalyinál,
rosszabb vagy, egyre rosszabb.
És ez így halad mióta már,
te liszt alja, gonosz lap!

Mit vétettem, mondd meg, istenem,
hogy ilyen a rétesliszt?
Meggyúrtalak most is rendesen,
s te rám hoztad a pestist.

Nyúlj ki már végre, te rossz lepel!
Ó, te halotti leplem!
Mert az vagy, átkozott, az leszel,
én meghalok, te meg nem.

Te rossz lotyó, eladtad magad,
te bárkinek lefekszel!
De kinyújtak, csélcsap, rongy cafat,
százszor és százezerszer.

Így szidja, de körbe-körbe lép,
úgy nyújtja messze-messze,
akárha szakadós életét,
mielőtt szétfeszelné.

A nagy, a hatalmas láthatár
most el van foszladozva.
Anyámnak, átkozott, rossz halál,
jó lisztet hol kapok ma?

A járda

– *Most pedig ellátogatunk
a sógor bácsihoz
bemutatni a feleségedet,
ahogy illik* – mondta apám
olyan hangon,
amely nem tűr ellentmondást.
Indultunk: elől apám, anyám,
mögöttük én meg a feleségem.
Már nem megszeppenve,
már nem háborogva,
békésen bandukoltunk –
debütálni.

Előző este a gyöngé szürkületben
a folyosó végi szoba ajtaját
magunkra zártam
a rozoga, lötyögő vaskapoccsal.
Vajon mi okból olyan fiatalon?

Lépteket hallottam,
apám (apuka) jött, visszaszólt valamit,
arról ismertem rá, hogy ő közeledik.
Az ajtó előtt megállt
(úgy látszik, mégsincs kegyelem),
ledöntötte a kajla, vén kilincset,
s tapasztalván, hogy nem nyílik meg neki,
ismét lenyomta, de mivel a kilincs
megint nem engedett,
rántott egy hatalmasat rajta,
ám az újra csak ellenállt.
Nekiesett, rázta, úgy tépte, úgy cibálta
bőszén a vézna kilincset,
mint aki eszét vesztette, s ahelyt megbolondult.
(A gyűrűben a kapocs föl-lejárt.)

– *Ki van ott?* – kérdezte érdekes kérdőjellel,
aztán elkezdte döngetni az ártatlan deszkát:
– *Van ott bent valaki?!*

Mi ketten odabent az ágyban
egymáshoz bújtunk némán, tanácstalanul.

Én voltam otthon, a szüleimnél,
nekem kellett volna a helyzetet megoldani,
de csak hallgattam dermedten, megkövülve
a kilincsrázó haragvásait.
Tűnődésre fogta, ácsorgott még egy darabot,
végül elúnta, beletörődött,
hogyan nem válaszol neki most sem a világ.

Mit gondolt,
vajon ki zárhatta (belülről) be
a folyosó végi lakatlan szobát?
Mert hogy belülről,
a vaskallantyú rá a bizonyíték –
hallatszott, amint a gyűrűben a kapocs
feszesen csikorog, föl-lejár.

Mi tartotta vissza,
hogyan rántja az ajtót?
A kiűzetés angyala miért torpant meg
a lángoló kilinccsel kezében?

Eszébe jutott a régi kép,
amikor bukott angyallá változott?

Éjfélre jár,
apámék (anyámék) szobájába lépek,
felélesztem az elhamvadt villanyt,
a hömpölygő hullámok alól
kihenteredik vaskosan a földre.
(A lelappadt dunna alatt még hevül a fruska.)
Csak anyám ne aludna a szomszédos ágyban!

– *Valamit keresek* – motyogja apám.
Keres valamit? Vajon micsodát?
Azt a valamit akarta újra megtalálni,
amikor tépte a kilincset?

A ház csöndbe bújt, elhagytuk az Édent.
Hallgatagon járt a kés meg a villa,
mintha nem történt volna semmi sem.

Apám bosszúja?
Vonulunk a sógor bácsihoz.
Apám abban az irdatlan, nehéz
télikabátban húz,
amelyben ha vízbe tántorodna,
nem vonná ki egy daru horga sem.

Zarándokolunk fáradtan, elgyötörve.
Mi ez az álszent sietség
nyilalló villanyfényben,
tépett kilinccsel mögöttünk?

A balta

Azzal a baltával, ugyanazzal,
amivel most fát hasogatok.
Üres, kopár, óriási udvar,
ahol én, egymagam, én vagyok.

Azzal a baltával, ugyanazzal.
Járok, kelek, téblábolgatok.
Nagy csigákban örvényt ír a karvaly.
Erre-arra hullongó magok.

Azzal a baltával, ugyanazzal.
Ahogy mind fut, ahogy mind kopog!
Sűrű csőrük ide-oda vagdal.
De az az egy: gubbasztó titok.

Látom, amint élve, megrohadva.
Szárnya lóg, a húsa, mint a dög.
Pondró nyüzsög tollának alatta.
Elillanna, de csak bűzölög.

Azzal a baltával, ugyanazzal,
amivel most fát hasogatok.
Csuklok alá már-már öntudatlan,
amint a tőkére lecsapok.

Orozva csibék

Amikor egyszerre kifutottak
azok az orozva csibék,
riadalom zűrzavara horgadt,
mintha már itt volna a vég.

Mintha tűz vagy világvége volna,
nem a kezdet, az origó.
A teremtés csúnyán elorozva.
De Isten azt mondotta: jó.

Ősszel és túl későn, amikor már
csípte a diófa levelét
a hűvös ősz, s alant a folyondár
zöldje elaszva földet ért.

Mikor onnan, a szalmakazalból
cérnalábakon mind kibújt
a fényre, az udvarra, csak akkor
jöttünk rá, mit se tudhatunk.

Szidta, aztán beterelte őket,
enni-inni adott nekik.
Csak mentek, futottak az ősznek
a mi kis gyanútlanaink.

Nem sejtették, hogy egyszer csak fázni
fognak anyjuk szárnyai
alatt is, hogy a jó mind parányi,
csupán a szenvedés, ami

óriás: a fázás, a didergés
a sárban – egyre csak esik,
s kékre fagy valamennyi testrészt,
az ő kis cérnalábaik

úgy remegnek, ahogy dideregnek,
mint a szél fújta temető,
az egyik elmegy, a másik is elmegy,
annyira kurta az idő.

Mint amikor későn jön a gyermek,
jöttek az orozva csibék.
Hogy elbújt, milyen jó rejteket vett
eltitkolni az ösztönét!

Hogy micsoda tél jött, én tudom csak!
Kétséggel, reménnyel a vég.
Újra ősz van. És újra tolongnak
azok az orozva csibék.

A sarokvas

Szorgoskodom, búvölgetek
kint a spájzban,
cipőimre vasat verek
a kamrában.

Görbe a lábam, emiatt
nagyon gyorsan
koptatom a cipővasat
öregkorban.

Az is igaz, fiatalon
hasonlóan,
amikor is a betonon
gyalogoltam.

Lábbelimen vásott a vas
szörnyű gyorsan,
egy-kettőre, az is igaz,
ifjú voltam.

Jártam lassan, valakivel
andalogva,
a cipőnek ez, ami kell,
ez a forma,

ez a komótos járdalás,
amit kedvel,
az is hozzá a jó tanács,
így viseld el,

ne járj sebbel-lobbal soha
a cipővel,
amortizálódik az a
gyors idővel

anélkül is, de *hirtelen*,
sőt *váratlan*.
(Bulgakovnál valamilyen
mondatban van.)

De akkor olyan fiatal
voltam én is,
mint a költő, úgyhogy a dal
illik rám is:

„*Csak aki olyan fiatal,*
hogy kigyullad...” –
így lobogtam (el is hamar)
fiatalnak.

Hiába a használati
utasítás,
mára jön majd a másnapi
sírás-rívás,

alant kopik a félcipő,
olyan odvas
a lábbeli, búcsúzik ő,
a sarokvas.

Ifjú lábam úgy csattogott,
ahová vitt,
egyik léptem el se fogyott,
jött a másik.

Akkoriban sokfele vitt
vandál módon –
ma már nem visz, ebben alig
folytatódom.

Először is a szög feje
– elég rossz jel –
csiszolódott a semmibe,
enyészett el,

aztán a vas félholdja is
elenyészett;
cipellőm a légyottra visz,
(azt a szégyent!)

ferde sarkú, már ideje
ezt a csálét
vasra verni, vagy ki vele!
Hol találnék

olyan susztert, aki csak úgy
lábról véve
új vasat rak a nyomorult,
tré cipőre?

Addig, amíg otthon valál
gimnazista,
csekélység volt, kis szalmaszál
ez a munka,

voltak hozzá szerszámaid,
volt szög, spiccvas,
cipészüllő, hogy bájait
igazíthasd.

Így tűnődtem, szegény számár,
össze-vissza:
– „Amikor még otthon valál
gimnazista...”

Egyszer-kétszer beültem a
suszterokhoz,
ne bámulja Pest és Buda,
hogymilyen rossz

félcipőben szégyenkezem
Budapesten.
Megértették: – Kézbe veszem –
szólt a mester.

A lábamat magam alá
húzva ültem,
fészkelődtem, ugyan hová
is kerültem.

Irigyeltem a többiek
cipősarkát:
én eljárom, ők szerfelett
ragyogtatják.

Tudtam én, hogy mi a hiba?
Lábam görbe,
ó lábam van, kész karika –
nézz tükörbe!

De nem is fájt, az is igaz,
lábam-térdem,
ma már tudom, hogyha vigasz,
mi mód éltem.

Görbe lábakon ér el a
halál:
leül mellém a sámlira,
kalapál.

Derű

Fölnagyított szívdobogás
veri a házat, hallgatom.
Dörömböl a panellakás,
belédübög a vasbeton.

Úgy verdesi a ház csendjét
földszinttől a tizedikig,
érezni, belém ültették,
bennem hánytorog ez a szív.

Mély hangon, mint a nagybőgő,
ütemesen, akár a dob,
szünetet tart és előlről
öklendi a folyamatot.

Talán legalulról indul,
a biciklitárolóból
a puffogás, ez a dirr-durr,
ez az örök esti hóbot.

Máskor legfölülről kezdi,
úgy hallom, onnan dől a hang,
s hosszú menetben seregnyi
ütemmel, robajjal zuhan.

Nálam sűrűsödik egybe,
fülemben gyúlik össze mind;
húdom tenyerem fülemre,
de vajmi keveset segít.

Csöndre vágytam, zajban élek,
a piros tapétás szoba
dühvel, dobajjal telik meg,
rákezd az esti orgia.

Úgy lesek este a versre,
ahogyan a ragadozó
kémleli, végre elejtse
véletlenjét az ég alól.

S közbedöng folyton a panel:
a fölnagyított dobogás
tűnődésemig úgy hat el,
csupa roncs lesz a koponyám.

Csöndre vágytam, zajban úszom,
fulladok, fojt a régi vágy.
Egész testemet lehúnyom,
derű önt el, a némaság.

A lichthof

A lichthof csöndjébe fújom ki a füstöt,
 idenyílnak a WC-k ablakai;
villanyt gyújt, eldördül, egyre-egyre küszköd
 nagyokat nyögve egy mögött valaki.

Esik alá három négyzetméter zápor,
 kicsi a lichthof, legföljebb álma van.
A hosszú hasábba alig jön le pár sor
 vékonyan hullongó, ritka párhuzam.

Ilyen-olyan cégek összegyűrt zacskói
 hevernek az alján, nejlontasakok.
Bukott angyal, sátán, szárnya tört Asmódi
 hajított alá, hogy ti is bukjatok.

A szél fúj, a szél elsüvít fölötte,
az éjszaka olyan kísérteties,
behuhog a szél a függő sírgödörbe,
földuzzad benne a kinti gyöngö nesz.

Két emelet közét egy cső szeli keresztül,
be van burkolva, a szennyvíz benne megy,
jobb nem tudni, hogy mi zubog veszettül:
ontalékunk, a kétféle testi szenny.

Hiába látok, akár a börtöncella,
szurtos, szürke, szűk, a fogoly lelkeké,
senki se dugja ki fejét a lichthofba
magába nézni, a meredély fölé.

Zuhanyozás

Először is nyisd meg a csapot
(ha már jó tanácsot adok,
hadd kezdjem el az elején),
keverd össze a két szálból
(ha már az ember tanácsol,
jusson is túl a kezdetén),
a forró, a hús fonálból
a vízsugarat, a jó özőnt,
a zuhanyrózsát
irányozd rád,
aztán induljon a szappan!
Mosd le magadról a közönyt!

(Ha már jó tanácsot adtam.)

Jól vigyázz, hogy mint cselekszel:
ne a jón, a rosszon kezd el,
a legalján!
Poklot ne vígy a mennyekbe!
(A jó tanács ilyen halvány.)

Ha mindenben így tehetnénk
(jó tanácsra jó tanulság),
milyen könnyen megtisztulnánk,
milyen tiszták is lehetnénk!

Mozzanat

Minden lehet. Már hogyne lehetne
olyan is, ami volt
valaha, egykor, hajdanán. Az Isten
unottan kihajolt

a nagy idő ablakán, felülről
a mélybe lelesett
mozdulatlan, spróden, rezzenetlen,
nézni, csak nézni: lent

hogy futkosunk szörnyen össze-vissza
látszatra dolgaink
után idegesen lótvá-futva
erre, amarra, mint

aki azzal ugyebár változtat
a sorson egy kicsit,
a sorson, a sorson, vagy a sorsán
igazít valamit,

s modifikál: mert minden megeshet,
még az is, ami nem.
Minden lehet. Már hogyne lehetne,
bár nemigen hiszem.

Úgy van: minden, de minden megeshet,
még az is, ami új:
a nyílóidőből friss ing száll
ki vasalatlanul.

A titok természete

Amit gondolok, magamban
őrli meg a kő –
az a lángliszt gyúrhatatlan,
ki nem süthető.

Amit gondolok, kimérem
konyhamérlegen,
tiétek a süteményem,
én az égettjét eszem.

Amit gondolok, magamban
nyílik ajtaja,
se élő, se halhatatlan
nem jár bent soha.

Amit gondolok, kitárom
sarkig, csikorog,
egymás sarka taposással
jönnek-mennek rajta által
avatatlanok.

Spielberg-változat

Ragok, jelek roppannak szerteszét,
nem tudjuk már az igék idejét,
a rag mit ragoz, a jel mit jelez,
nem tudjuk, mi volt, nem tudjuk, mi lesz,
miből mi kel ki, és mi lesz, ha felnő,
rügyet emészt vagy húst mar szét a bendő,
nem ront-e ránk a főnév, az ige
szörnyű ragokkal lesben állva, de
úgy, hogy előbb szelíden csicsereg,
aztán ordítja széjjel az eget.
Olyan összavak reccsennek elő,
amiket eddig rejtett az idő.

Titkait már nem tudja tartani,
üvöltenek a dzsungel vadjai.

Tátorján

Ligeti Lajos emlékének

Szavakban élek, létezem,
ők a lélek, az értelem,
amíg szó, csak egyetlenegy,
átlükteti a testemet,

élek, eremben szó kering,
a vér is azt sodorja mind,
belélegzem a szavakat,
úgy frissül bennem a tudat,

a szófűzés kanyarjai
új erőt nyújtanak neki.
Emlékezetem éltetik,
jövőmet köszönöm nekik.

Az új szavakban új erő,
mint friss, erdei levegő.
Ha meg egy régi jön elő,
azzal is tágul a tüdő.

Egy tudós műben az a szó
csapott meg, amely olyan ó,
hogy ma már alig ismerik
magát a szót meg azt, amit

hordoz a sárga pusztaság,
a vad Cambre tatariát.
A tudós szófejtegető
kezetől fényre ért a tő.

Vele megyek a nyelven át
kifaggatni, hogy merre járt,
miféle nyelvben honlakó
a tátorján, a régi szó?

Hová induljak érte el?
Melyik múltunkba térjek el?
Honnan vándorolt évre év,
mire minálunk révbe ért?

Mi hozta? Miféle patak?
Miféle vékony zuhatag?
Miféle vastag ősi ár,
amely a földet őrlí már?

Bukdácsolt évszázadokon
át e szél-, e nyelvűzte gyom
tatárból, törökből, mire
ideért. S holnap újra le,

alábukik a kő közé
szivárogni a mély felé
a karszt belén előre, míg
egy kő hegyén megjelenik,

s akár a könny, odakövíl
szemünk elé örök jelöl.

Tollak

Golyóstollak, töltőtollak
öröklétet szavatolnak,
már azzal, hogy betűt rónak.

Konzerves dobozban állnak
vetve hátukat egymásnak
nászra készen írni vágnak.

Némelyike bár karistol,
hanem azért az is csak toll,
valamikor írhat még jól.

Valamikor réges-régen
betűje volt ékességem,
siklott szinte észrevétlen.

Némelyike már kiszáradt,
betűvetéstől elfáradt,
új tinta hiába áradt.

Jönnek az újféle tollak,
zselés tollak, és maholnap
ki tudja, az ember mit kap,

újabb zselé, újabb festék,
újabb tollhegy lesz a vendég,
sűrög-forog a modernség.

Új zselések, öreg tollak
öröklétet szavatolnak
már azzal, hogy betűt rónak?

Mit is írtok mostanában?
Mit írtok ma általában?
Öröklétet nem találtam

se betűben, se ígében,
egyetlen szó egy ízét sem
örök szónak nem ítélttem.

Új zselések, öreg tollak,
benneteket félretollak,
öröklétbe, porba vonlak.

Kinyílik a számítógép,
arra írom, amit rónék,
s ha vírusok eltörölnék,

memóriám ha megőrzi,
amit ki tudtam betűzni.

A sérelem anatómiája

Két költőre hallgattam igazán
fiatalon: Illyésre, József Attilára.
Úgy írni, ahogy ők: a józan és a drága.
Ez ezért, az meg azért a hazám.

Illyés a mai, az enyém, a mám,
a „*megy az eke, szaporodik a barázda*”.
A kisiskolás fújta, a könyv magyarázta,
együtt éltünk, a vers volt az imám.

Az egyetemre jártam azután.
És verset írtam folyton, s persze, mindhiába:
lett „*egyre hosszabb*” és lett „*egyre rosszabb*” árva,
apátlan és anyátlan iromány.

A kollégiumban egy este dedikálta
legújabb könyvét. *Illyés Gyula* – ezt írta rá a
címoldalra. S tolta félre már.

Olyan lelketlenül és ridegen csinálta,
akár a gép, mely egy igére jár.
Úgy fájt, hogy hiányzik a lélek pillantása.

A folytatás anatómiája

Ugyan mit vártam tőle, amikor
gyűrötten folyt mögöttem a sor?

Ugyan mit vártam tőle? Hogy
végre egyszer tapinthatón, élve, elevenen
szót váltsak vele, egyetlen mondatot,
azon testmelegen?

A hosszú sorban ott álltam tehát,
s ment a tolla, úgy szántott, egyre járt.
Írta, írta megőszült nevét,
a tisztességben megőszült nevet
(akkor is még szörnyű volt a tét),
úgy írta egyre, föl sem tekintgetett.

Elé kerültem, kezében a toll
úgy reméltem, egy kicsit megbotol,
és megkérdezi: – Hogy hívnak, fiam?

De fogta változatlan, siklatta máris úgy,
ahogy addig, tekintet-vetetlenül.
Könyvről könyvre járt, a tinta önárjába fúlt.
Vártam valamit, egyre hasztalan.
Hogy megkérdezi, hogy hívnak, fiam,
neked ajánlom, legyen a könyvemen
a te neved is emlékezetül.
Föl se pillantott, úgy írta könnyeden
puszta nevét, súlytalan, mint a tüll.

A Holló

Hogyha hívom akárhányszor, az hallatszik onnan távol:
– Halló, holló! – Így dörmög a telefonba, szinte fáj.
Mélyen, mélyen, fülrepesztőn, mintha szólna rémes erdőn,
mikor minden fénytelen lőn, csak bolygótűz fénye jár.
Ő lehet, a rengetegben csakis az ő fénye jár,
ő a holló, tudni már.

– Halló, holló! – Újra hallom egyazonos méla hangon,
mint aki a Magyar Posta címerébe tett madár.
Ablakomon nem kopogna, ajtómon be nem dobogna,
olyan messzi, mint Bologna, csak ha hívom, szól, akár
Edgar Allan Poe hollója, olyan zordan szól, akár
az a régi „Soha már!”

Egyszer aztán csak megúntam, bár dolgozom egyre túlhan,
hatvanhatomon is túlhan, beláttam, hogy várni kár.
Megnézem már ezt a hollót, máskülönben nem kapok jót,

csak örökös félbolond szót: – Halló, holló! – Mit csinál?
Azt gondoltam, csak megnézem, hogy a Holló mit csinál,
úgyis ingyenjegy dukál.

Felszálltam a villamosra, a körúton át a Moszkva
térre málltam, s hogy kiszálltam, fölöttem a Budavár
sejlett, onnan bár nem látszik, de azért, habár parányit,
a vaskakas cikornyázik, csikorog az ércmadár.
Úgy hallottam, egyre jobban csikorog az ércmadár,
de ki tudja, hova száll.

Rám csikordult az érc kontya, sarkantyúzott pléhporontya,
el innen, el, de hová visz, az a járat hova jár?
Jóra szállok? Temetőbe, egészen odavivőre
kéne szállnom jó előre, az visz oda, csak megáll
ott, a Királyhágó téren, úgy remélem, csak megáll.
Holló uram odavár.

Ahogy vártam, úgy adódott, betapintottam a kódot,
utcazajba ért a hangja, szólt a Holló: – Tág a zár!

Elindultam a lépcsőkön, térdem reccsent minden rőfön,
csonton járok, de még győzöm, nem mos el a tengerár.
Víz morajlott, ahogy mentem, emelkedő tengerár,
így röpiült az agg sirály.

Magamban így móríkáztam, az vagy, az vagy, agg a házban,
beléd metsz az aggérintő, köröd bárha móríkál.
Holló úr vár, ifjúságod, ami aztán, az a száz bog
le van vágva, lombhullásod várja ősz, a hó sikál.
Le van vágva, beforratlan, az avarban hó sikál,
nincs a csonkra jó bazár.

Holló úr várt az ajtóban: – Itt a Holló! – szólalt nyomban,
helyben vagyunk, erre vártam, e nélkül a lét kopár.
Jó, de hol a zöld golyóstoll, a hajdani versíró, s hol
jár az új? De van piros bor, ahogy látom, van pohár.
Az asztalon ugyanúgy ül, gubbaszt, moccan két pohár,
lélek ülte félhomály.

Piros borba beleharsant gyerekkora, az a farsang,
Holló urat meséltettem, végre minden összeáll.

Parázslott az ismeretlen, ültünk, ültünk egyre ketten,
ketten ültünk, nem kilencen, két kopottas, vén madár.
Kilenc hollóból két holló, kárt se mondó, vén madár.

Ideje lesz menni már.

Elindulok hát a lépcsőn, elindulok már a végsőn,
csikorduljon bár fölöttem akármilyen ércmadár.
Kódot már be nem tapintok, nem nyitok ki újra titkot,
egy ajtón se szól a kipp-kopp, úgy nyílik az égi zár.
Elcsuklott a holló hangja, elroppant a régi zár.

Mindörökre, soha már!

A légy

Charles Baudelaire: Héautontimorouménos

Körülkeringi fejemet a légy,
arcomba vág, szemem ostromolja,
ha tehetné, belém is romolna,
számba, torkomba, beljebb, szerteszét.

Belém rakná a dögletes petét,
ahogyan zúg, kinézem belőle
a legalját, azt is, hogy megölne
új nemzedékért ez a nemzedék.

Elhessentem, de ismét közelít,
újra meg újra kísérletezik.
Hidegvérrel ül rá a karomra.

A légyre csapok, hátha sikerül,
de jó ösztönnel most is elröpül.
Jó nagyokat, folyton önmagamra.

Az Istenhegyi úton

Hanyattfeküdt a házfal, eltört a szilvafa.
Az Istenhegyi úton mintha még ingana,
a szélben rángatózik a végső perc előtt,
mielőtt elérné a nevenincs temetőt,
a kandalló, a kályha, a sparhelt tűzterét –
az ajtaját kinyitja, rárak a kis cseléd
a jámbor otthonokban, fönt az Istenhegyen.
Mint fölhasogatott fa, végzi majd odafenn.

Az Istenhegyi úton úgy jártam valaha,
hogy fűbe tűnt a házfal, elszállt a szilvafa.
Az Istenhegyi úton úgy jártam egykoron,
a lányokat tallóztam, a bűvös mellorom
tetején bújó álmot, a szilvagömbölyűt,
dehogy a szilvafákat, dehogy a földre dűlt,
a hanyatt fekvő házat – a lélek messze ment,
viharkabátban lépte által a meztelent.

Az Istenhegyi úton eltört a szilvafa,
hanyatt feküdt a házfal, hanyatt a kis haza,
orrukra buktak a régi szép szavak
egy nemzedék, egyetlen szál nemzedék alatt:
a legszelídebb ajkon is kérges szó dühöng,
ha melaszt fejt, s a tejbe cukrot csak néha dönt.
Az Istenhegyi úton jutsz az abdaira:
hanyatt esett az Isten, eldőlt a szilvafa.

Az idegen

Reggeltől estig
váltott helyekkel járja be a várost.
„Csak ezekben a hányadék völgyekben
hasogatni az ócska fényhasábot?”
Egy-egy elegánsabb helyet is közbeiktat,
egyre drágább színterekre tér.

A kör bezárul:
a kezdettel folytatja,
és nem szereti ha kérdezik tőle:
– „*Ugyanazt?*”
Elhagyja a megszokott földrészt,
egyre idegenebb,
egyre aljasabb óceánokon
bontja ki a rudazatok
szakadt vitorláit.

A ködfelhők mögül
egy nyugodt fénysugár jelenik meg,
mint egy családias, konyhakész gyökérzöldség,
amelyről már minden neuraszténiát lekapartak.
Számolni kezdi, mekkora utat járt be,
s az tisztára áttéve mennyi is.

„Dehát ezt a lépcsőt már ismerem,
Isten világában nincs új meg új töredék?”

Botorkál
(csak rossz térde miatt,
mely hallani, szárazon recseg)
a túl meredek, túl keskenyre vett
kockás vaslépcsőn lefelé,
elérni az utolsó járatot.

Csak ő ne kéne ehhez az egészhez,
csak ne kellene a szükséges tartozék.
Az idegen a nem lévőt csapázza,
az őnélkülit, amely már mit sem érez.

Verik a járdát

Verik a járdát magasnyomású vízzel
a fekete hajúak,
lépésről lépésre, hosszasan verik fel
a port e szomorúak.

A szemét, a por az úttestre csapódik
a csatornán lefolyni,
a rácsokon át a csövekbe mosódik
a mindenféle holmi.

A gépen a zúgó vízsugarat adja,
figyel a harmadik ember
a vigasztaló, állandó párhuzamra,
amely valóban el is kel.

Nem rángatja vadul a pórázon őket,
haladnak nyugodtan –
élni, egymás mellé dolgozni szegődtek
a nagyvárosi porban.

A törpe sóhaja

Volnék bár nagyobb,
de hát nem vagyok!
Nagyobb, mint ahogy
nőnöm adatott!

Anyám untalan
mondta: – Kisfiam,
egyél, igyekezz,
fogyjon a leves!

Igyekeztem is,
jött a tejbegríz,
tányéromra tolt
répát, karfiolt.

Minden elfogyott,
de milyen konok,
rideg is a lét!
Nőttem kicsikét:

egy centi meg egy,
így megyegetett,
pedig csaltam is,
mi volna, ha kis

ármánnyal ugyan
mércevonalam
néhány centivel
többre menne fel?

A pipiskedés
nem nagy bűntevés.
Lábujjhegyre áll
minden ideál.

Majd ha nagy leszek,
én is nagy leszek?
– kérdezgettem őt.
– Hogyne, persze, sőt!

Nem tudtam, miért
szomorú, sötét
anyám fekete,
bús tekintete.

Nálam is nagyobb
könnyet hullatott:
– Az én kisfiam,
édes kisfiam,

az én kicsikém,
jaj, hogy ilyenén
irinyó-pirinyó
kicsi mogyoró!

Főmtől talpamig
érek, mint akik
talptól búbjukig
érnek holtukig.

Óriás vagyok!

Szeretnek a nők,
a szép hajvetők,
amerre megyek,
rám tekintenek,

csalóka, hazug,
férges mosolyuk
nekem gyönyörű,
lélekgyökerű.

Mit láttok, nagyok?
Ezt-azt, úgy ahogy,
az egész helyett
csupa részletet:

csörrenő rezet,
mell amint rezeget –
én a megrakott
tűzbe olvadok.

Volnék bár nagyobb?
Most már így a jobb:
élek és halok
úgy, ahogy vagyok.

A kés

Bui Viet Hoa mozdulataira

Maga felé húzza a kést az európai,
ha krumplit pucol, ha gyümölcsöt hámoz,
ha fát farag, vagy ha a kenyeret szeli,
odaszorítja magához,
a kés élet magára emeli,
eszébe sem jut a kés természete,
hogy a penge nem nézi, merre vág,
csak feléje tart lankadatlanul,
s ha megbicsaklik, mert kitéríti
a fa belsejében
egy láthatatlan szirt,
az óvatlan kéz a görcstelen gyümölcsben,
ha a kenyér száraz héjában megtorpan,
egyetlen hanyag, szertelen mozdulat,
s vér fut ki máris a kés nyomán.

A keleti bölcsebb:
sose maga iránt,
sohase magára vezeti a kést,
kifelé tolja, nem hátra, előre,
az almahéj csíkja előre gomolyog
mielőtt alá hullana,
kifelé csúsztat, el, az úr felé,
mert minek bízna a véletlen szeszélyre,
ami úgyis kiszámíthatatlan.
Magának jó esélyt kínál,
nem önrontó, rossz európai.

A késre bízom:
– Fel az orrvitorlát,
írány a part
a kenyér hullámain!

Rendetlen liget

Egy nagy, sötét, rendetlen berek.
A nevéről talán ismeritek:
ez a kopott, a csúnya Népliget.
A Könyves Kálmán körút szegélyezi,
másfelől vasút, az utazó lesi,
mi ez a sötét, rendetlen egyveleg,
ez a fű-, fa, cserjehadsereg.
Városi erdő? Ez volna az a Pest,
ahol az aszfalt mindent berekeszt,
s eltitkolja, hogy itt-ott egy bokor,
itt-ott egy tölgy, egy nyírfa is honol?
Nézi az utas, de már messze csattog
a vonat alatti végtelen betonfog
fölött a kerék, már vélhetőn közel
a pályaudvar, az állomás, amely
nem ismer mást, csak téglát, üveget,
odavannak a bokrok, a levelek.

A liget mélyén szemérmetlenül
megy szét, mutatja belső szerveit,
(üvöltve, zsugor, szörcsögő kanül,
gerendarák, pincésérv, ekrazit)
a nyári vendéglő, a népszerű hely,
ahol egykor asztaltól asztalig
a pincér ezt-azt fecskemódra vitt.
A söntéspultpléh vajon égbe tűnt el?
A bábjátékos hol pofozkodik?

Túl, a körúton a Pénzverde (be-
zárt?), a fákon egy bankó lengene,
Deák Ferencceel ropogó papírpénz.
Vagy tévedek? A Pénzverde valóban
érmét vert, így hát nem leng semmi se?
De a képzelet akármit elintéz,
ha korrumpálsz, ő azt mondja: jól van.

Arrébb a reklámneonfény alatt
nézem a kigyulladt esti ablakokat.
Szegény újságírók!

Hú, de rohantatok
elkapni egyetlen mondatot,
egyetlen hírt, amely ma zümmög,
de holnapra megdöglök, mint a légy.

Egyetlen szép volt: szemben a Népliget,
hogy minden reggel ott döcögtetett
a Könyves Kálmán körút összes kátyuja,
és csupa fény volt a fenyő, a vén tuja.
Most új a burkolat, a régi gyárfal
olyan gyönyörű, hogy szinte égbe szárnyal,
a körút meg a Kőbányai út
kereszteződése hirtelen kigyúlt,
McDonald's van mindkét oldalon,
és mondhatni, hogy megéri nekik,
hogy idetették ezt a két Meket,
bevált az üzlet, jó a forgalom,
de kifelé a Kőbányai út
csak autókkal van olykor úgy tele,
hogy lantatva, lépésben haladunk
kis céljaink, sekély otthonunk fele.

Nincs Meki, nincs egyetlen áruház,
csak gyár van, gyár, de az nagy rakás,
egymás után, azazhogy ma már
nem egy épület rothadásra áll,
omlik a vakolat, üres a gépterem,
idő kérdése, s az az idő bizony
errefelé nem lesz már végtelen,
holnap bedől a tető, a plafon,
aztán évekig omlik még a fal,
mire azt mondja, földre rogyini, jaj,
hadd nyújtózzon a tetemén lakópark
kielégíteni minden modern óhajt:
fürdőmedence, huszonnégy órás védőőrizet,
szauna, tetőkert, parkoló, szökőkút, őzike.
S minden vágyat valóban betölt,
nem úgy, mint azelőtt
a lakótelep, a lakópark nem panel,
a tisztos szegénység ide nem hat el,
de ha továbbmész, rátalálsz
a sarkon: ez az ócska ház
az egészség otthona, amely maga is
kezelésre vágyik, s ha bajom odavisz,

javulást, bizony, csak néhanap remélek,
itt az orvosok a betegre soha rá nem érnek,
várok, várok, s ha rámkerül a sor,
az, amit felír, egy-kettő, a toll,
vagy jó vagy rossz: az a pikáns,
hogyan nincs harmadik variáns.
És ha a doktor ezzel elbocsát,
buszra szálllok, és várom a csodát.

A Mázsa téren, amely egyre tágasabb,
a szél, a porfelhő szabadon átszalad,
a tekintet messzire néz, üres
világra lát, arra kér, meg ne vess,
és azt kéri arrébb a csúnya híd,
amelyen a vonat átveselkedik,
ne gyalázz, örülj, amiért csattogok,
állj föl és szállj le, már itt az otthonod.
A kápolna nincs már messzire,
kétszáz éve emelték ide,
gyönyörű kunyhó, legalább
nekem tetszik a sziklaláb,
amelyen nyugszik, az egész,

a tető, mindene megigéz.
A Kelemen utcai pék
kiegészíti jól az igét
a kenyérrel, amit megeszünk,
ha a Ligetből idáig érkezünk,
amely nagy, sötét, rendetlen berek.
Egyre sötétebb, egyre hűvösebb.

A birodalom

A birodalomban, amely olyan, mint bármelyik,
a szokásos vétket nem nehéz elkövetni.

A birodalomban a téglá úgy helyezkedik
egymás mellé, hogy a réseit
simára vakolja a kezes kőművesdi.

Az övé ez a ház: az erkölcs, a jog
ellen bármilyen csapás
hitvány, súlytalan kalapács.

A birodalom minden cselekedete be van
ágyazva, mindegyik döntése feddhetetlen,
csak üdvösen tud dönteni, csak bölcsen, pontosan
kezére áll a mai árfolyam,

el is dönti végleg a zörgő pergamenten.

A tisztességen nem tesz erőszakot.

Tiszta lelkiismeret
süt le rá munkából jövet.

A birodalom határoz, fölemel, végrehajt,
neve nincs, de benne van minden foglalatban,
portréja pointillista foltokból összevarrt
homályos álarc, karneváli maszk
a kétes, a visszás, romlott forgatagban.
A sűrű klán mindegyre gomolyog.
Bűnös vagy, bűnös, szolgáltál neki,
jövőd megfojtja, múltad elveszi.

Rettenet

*Hogy rettenetes, elhiszem,
de így igaz.*

Meggyűlöltelek hirtelen,
ahogyan te is meggyűlöltél.

Ez a két komor erőtér
uralkodik már mindenem.

Én ellened, te ellenem,
és most nem tudjuk, melyikünk
hevében csapott ki először
a méreg a tiszta velőből,
hogyan végtére mind idegyűlt.

Olyan egyforma mindkettőnké,
mint ahogy egyforma örökké
a méh rakta viasz.

*De így igaz,
s hogy rettenetes, elhiszem.*

Mosakszom, a kétes, a puszta önvédelem
joga megilleti, bűnös vagy büntelen,
azt is, aki gaz.

Bitang, rossz férj, nem is egyszer,
az voltam, így igaz.
Szikrázott és csikorgott a kengyel,
úgy vágtattam széles bűneimre,
hogy elvásott vékonyra a vas,
elkoptattam nem is egyet,
betyárokdtam ide meg oda keringve,
s lejárt a „szeretsz”, a „szeretlek”.

Kiadlak. Így szoktad mondani.
És rettenetes, elhiszem,
hogy most is elárul valaki,
a te szörnyeteged,
és élve és elevenen
pőre parázson sütőget.
És éppen én, most, amikor
a világ amúgy is összetipor,
kivéreztet lassan, éget és jegel.

És éppen én árullak el.
Jó szó helyett ugyan mi ez?

Rettenetes,
hogy nem bírod már az életet.

– Nincs egyetlen jó szavad se hozzám,
ezért szeresselek?
Akár a pokróc, olyan gorombán
bánik velem a gyűlölet.
Minek élünk még mi együtt?
Ennek az egésznek mi értelme van?
Ki uralkodik felettünk?
Hol van a nyugodt, a boldog párhuzam?

Testen túli, vágy- és szomj feletti –
így szeretnék majd én is tipegni.
Hiába, dehogy!
Elmúlni, mielőtt megöregszem,
úgy lenni ebben a kietlen
világban halott.

Most kívánjam, hogy mi is úgy tipegjünk:
öregen, szinte vénen – ami megszűnt,
vagy ami nem is volt soha.

Nem remélek, én már nem kívánok
magunknak szebb és jobb világot,
de hogy szörnyű, nem hiszem,
csak nyugalmát, a tudatát, hogy
van még csoda.

Nem a megterített asztal,
nem a szép estéli vasalás,
ahogy ing újul, nem azzal,
vagy azzal, hogy enyészik a ránc,
hanem azzal a vigasszal:
nincs vigasz, de azért soha
nem leszünk egymás zsarnoka.

A régi szó

Eretnek, eretnek, eretnek
hívedül szeretlek, szeretlek.
Kétszer is elég mondani,
amivel szívem van teli.
Szívem, szívem, a régi szív,
a régi szó beszélni hív,
általa mondom el, amit
nem mondtam eddig a napig.
Sohase késő mondani,
amivel szívem van teli.
Eretnek voltam, istenem,
az Igen voltam és a Nem.
Így lettünk mi zűrös felek,
szerettelek, gyűlöltelek.

De hogy a méreg számra ült,
azzal egyszerre elhevült.

Mire megírtam, odalett
az a keserű gyűlölet.
Esetleg, esetleg, esetleg
szeretlek, szeretlek, szeretlek.
Szeretlek, szeretlek mindenért,
esetleg ezért a mondatért.
Azonfelül is meghalok.
Ó, költők, ti segítsetek
keresni hitre kincseket,
kimondani a mondatot:
eretnek, eretnek, eretnek
hívedül szeretlek, szeretlek.

A cipőrúgás

A bíró tizenegyest ítelt,
a harminchetes női félcipőt
az illetékes pontra helyezi,
tizenegy centivel a gólvonal elé.
A tribünön a fogmosó pohár,
a dezodor, a fogkrém
lélegzetviasszafojtva figyel,
mert ezen a gólon múlik
a bajnokság kimenetele.
Nekibotorkálok a sötétben,
telibe találok a cipőt,
az ajtófélfá mellett alig néhány centivel
átjut a bűvös küszöbön.
Védhetetlen gólt lőttem ismét.

Berohanok érte,
fölszedem a cipőt,

s felmutatom a nézőknek
a győzedelmeset.
Az ellenfél szurkolóiban
megdermed a vér,
a szpíker, hogy ne legyen félreértés,
megerősíti a megtörtént eseményt.
Az utolsó pillanatban,
a hosszabbítás negyedik percében
dőlt el a bajnokság sorsa:
a kupa itthon maradt.

Sokat kivett belőlem
az idei sorozat,
most az első repülővel
útnak indulok
(lihegem izzadtan, lucskosan
a tévériporternek),
kipihenem magam valahol,
még nem tudom, merre,
talán a megszokott helyen,
a bal oldali ágyban.

Fontos az erőnlét,
a torna holnap éjszaka
megint elkezdődik.
Ez a profi sorsa:
a térátfogó ívek,
a szöglettrúgások,
a cselek, a passzok
újra folytatódnak.

Egyelőre úgy fest,
hogy nem igazolnak át.
Huszonöt éve játszom
ebben a csapatban,
innen is fogok
már kiöregedni.

A győzelem

Beljebb haladtam, egyre beljebb,
aprólékosan, szelíden, hosszan, finoman,
a kapu két szárnyát végre kinyitotta,
s a két szárnyon ott ült a misztikus jelvetés:
– Jó, rendben, szomorú,
nem én vagyok a fontos, értelek,
nem én adom a végsőt, a lényeket,
a helyem ernyedve átadom,
tiéd a dicsőség,
te boldog győzedelmes,
én félrehúzódok,
de gőgödben ha ébredsz,
ne felejtse,
ez a két szárny röpitett fölfelé,
s ha nem tudnád, egyszer megtudod:
ezen a földön minden Istené.

A működés gyönyöre

Nekem a mosogatás
Úr műve, csupa zománc,
én nem úgy, ahogyan ti,
imádok mosogatni.

Te főzöl rendületlen
iszonyú lendülettel,
én pedig megterítek, –
e munka engem illet.

A tálat az asztalra
te rakod vigasztalva.
A hússal ősi módon
lassan megvigasztalódom.

És közben szép szerényen
okítasz rá, a kézben
hogyan álljon a villa.
Az igazat bevallva

rámfér az illemkódex.
Ujjamat billegtetem
a villa-, késnyeleken,
s az ujjrend olyan jó lesz,

jöhet bárki a házhoz,
semmit se kifogásolsz.
Kedvemet lelve benne
az asztalt én szedem le.

Fekete mosogatás?
Tányércsiszogatás?
Mindent előkészítesz
a végső szépítéshez,

s közlöd: a mosogatást
viszont nekem adod át,
én pedig közlöm: akár
hiszed, akár nem, a tál

meg a tányér tisztába
tevése mű, mely drága
kistestvére, derék tett,
a rejtett működésnek.

Te erre csak legyintesz:
– Bánom is én, de tisztos
munkát kérek! Utálok
mosogatni. – Imádok!

– Hát rajta! – S én boldogan
tisztázom azt, ami van,
a végén meg leöblítem,
amiben kéne hinnem.

A fregoli alatt

Nekem a teregetés
Úr műve, kerek egész.
A száradandó ruha
maga a harmónia.

Fregoli szárnya alatt
edzem a szorgalmamat,
van idő, mondogatom,
elveszni most se hagyom.

Az idő nem kevesebb
azzal, hogy teregetek,
derűsen, végtelenül
az is a szálra terül.

– Csak lassan, óvatosan!
– így intem egyre magam.
– Csak szépen! Félvasalás,
hogya most elfut a ránc.

Mint újszülött csecsemő,
fölsír a friss lepedő,
azon nedvesen, ahogy
világra kikavarog.

Csak szépen, óvatosan,
kezedben élete van,
vigyázz, a földre ne ejtsd,
tisztá, de gyöngé a test.

– Csak szépen, türelmesen!
Még rád vár a sok selyem.
Ne spórolj, áll az idő,
a végső teregető.

A nyers lécs, a deszkalap,
ha nem vársz, félbehasad,
nemcsak hogy félbehasad,
csáléra ájul a pad.

Az ember ha vétkezik,
az idő is éppen így.
Mért legyek bűnös? Tehát
kerülöm azt, ami árt.

Nem görbül majd el a mű,
lesz az is annyira hű,
amennyi áldozatot
türelmed összerakott.

Nyújtom a fregolira
egyre a kék, a lila
blúzokat, ingemet.
Idő, ez mind a tied!

Nem vagy te soha kevés,
nesze, a teregetés,
tiéd a kezem, a kéz –
légy hosszú, földi levés!

A nyersanyag sóvárgása

Honnan veszed a nyersanyagot
a paradicsomos káposztához?
Paradicsomot, csumásat, amelyen
rajta van a zöld, csillagos bóbíta,
vásároltunk a piacon,
de honnan lesz káposzta is hozzá?
A Sparban azt a fejet túl nagynak találtad,
arról volt szó, hogy benézőnk a Lidlbe,
hátha akad egy kisebb, ami kettőnknek épp elég,
de elment az idő, csempét keresni siettünk,
mert korán zár, véltük, a mintabolt,
a Lidl előtt emiatt csak éppen odanéztünk,
s máris hajtottunk tovább.

A mintabolt
nyitva volt,
s találtál is a kékaljú fürdőszobába
hozzáillő csempét.

Nagy forróság volt, a sarokban állt egy vizeshenger,
s amíg te hajtogattad a hatalmas
választékmutató lapokat,
én a jéghideg, művinek tetsző, ízetlen vízből
ittam egy teli pohárral.

Az asztalhoz ültem, egy éppen olyan tonettszékre,
amilyet egy órával azelőtt kinéztünk
a lakberendezési áruház katalógusából.
Szerettünk volna négyet, de úgy kell megrendelniük,
s vagy kapnak, vagy nem,
ráadásul duplájára megy föl az áruk,
mire a bútorgyárból esetleg ideérkeznek a boltba.
Erre mi történik?

A mintaboltban éppen olyan tonettszékek állnak
a kerek asztal körül.

Rögtön észrevettem, hogy ezek azok a kíváncsúak,
már csak emiatt is, mintegy próba alá vettem őket.

Te még nem észlelted, hogy ezek a székek éppen azok,
csak hajtogattad a mutatványos táblát,
néha meg odahívtál, odaillesztetted a hozott mintalapot,
amellyel ki van rakva a fürdőszoba alja,

(egyébként falun, s a csempe bizonyos kék).
– Jó lesz? – kérdezted,
s hosszan vizslattad, a két színárnyalat
vajon összevág-e,
az ilyesmire kényes vagy nagyon.
Te vagy a kiválasztó,
mint Jézus a tanítványok tekintetében,
te szeretnéd a közönséges,
elúnt fehér falicsempét újra cserélni,
az érzékeny döntés, amely aztán remélhetőleg
hosszú évekre szól, bizony, csakis rád vár.
Egyet-egyet ugyan keményen elítéltem,
egyáltalán nem tetszett a tónus,
aztán ismét a háttérbe vonultam,
ültem a tonettszéken és füleltem,
ahogy az eladóval tárgyalasz.

Előjegyeztetted a kiszemelt csempét,
a Kiválasztott máris követni látszott a Mestert,
névjegyet kértél a nőtől,
aprólékosan megtörtént minden,
ami csak megtörténhetett.

Hogy lesz ebből paradicsomos káposzta,
zúgott a gondolat, mindent elárasztva,
amíg a kátyukra figyeltél,
s hol jobbra, hol balra kicsaptál előlük,
mi meg össze-vissza dőltünk.

Te mondtad ki az üdvösség láttán:
– Paradicsomos káposztát főzök a héten.
Az ötlet hirtelen szakadt ki belőled,
én meg azóta egyre csak remélem,
hogy párolog majd valóban az éden,
a számban összefut a nyál,
azon tűnődöm egyre pákosztosan:
– Káposzta nincs? Káposzta van?

Azóta magamban, titkon, egyre nyafogok,
paradicsomos káposztára vásik a fogam,
olyan rövid a puszta, kurta nyár,
szerezzük be végre a másik főanyagot,
gyerünk el a Lidlbe, parkoljunk le a Lidl előtt,
bármilyen messze van, az egész bármekkora csőd,
a konyhapénz ingája bárhogy is kilendül,

mire odajutunk a kátyukon keresztül:
– Egyetlen káposztát, egyetlen fejet!

Kutasó

Ha ti tudnátok, hogy él a jó is ma Kutasón,
elámulnátok azon a földi utazón.

Az erdőn már nem lehet fát szedni Kutasón,
a telet alig élik át a vékonyka tűzrevalón.

Futja, de honnan a fára, a kenyérre, a cipőre Kutasón?
Isten tudja csak, hogy mi segítene az ínséges ott lakón.

Szomorú a férfi, téblábol, tesz-vesz, a házban ki-bejár Kutasón.
Nézi a határt, miért hogy egykor nem tudott osztózni a jón?

Szomorú az asszony, hiába úsztatja közmunka Kutasón,
három hónap, aztán újra spórolni kell a cukron meg a són.

Reménytelen az élet, áldatlan sóhaj ül az udvarra Kutasón,
a szél se rebbenti el, üldögél, gunnyaszt a fekete karón.

Egyre komorabb a karó, a föld hantja, a föld röge Kutasón,
csak a zúzmara lódít olykor-olykor egy nagyot a valón.

A karó tavaszra lerogyik, a föld hantja lassan már csupa szík,
egyetlen éjszaka kell csak, s ami volt, hajnalra mind-mind elalszik.

Hiába van a gáz, a csatorna hiába viszi a szennyvizet,
tisztátalan, ami a házakban, ami bennük örökre megreked.

Vén mák vén bürök

Vén vályogházamban
vastag álmú házban
szendergek ágyamon
kora délután van
félig ébren-alva félig alva-ébren
kényes szemekkel pillantgatok lustán
egy vén-vén almafára
a vén almafának
végső ága szárad
de virágot bontott
de gyümölcsöt ontott
még adja a gyümölcsöt
még zöldell a göcsörtök
között egy-egy eleven
számolom az ágat
még hány ágon ülnek
a magasban odafenn
sorban levelecskék

mint fekete fecskék
ülnek gyülekeznek
a villanyhuzalon
mert már mind közelebb
az őszi maratón
a drót meg se hajlik
a drót meg se zizzen
ahogyan illedelmesen
ahogyan engedelmesen
ülnek jelre várva
a fénysugarakon

A bürök a mák
langyos törődött lustaság

Sanyarú puszta világ
annyira szűk annyira tág
bele van nőve szorosan
a gyöngytyúk rikácsolása
hangjait fülembe ássa
ki van végtelenre nyúlva
a hegyen is az égen is túlra

a rongyos fejű számár
szomorú komor iája
hangjait fülembe vájja
kikötötték a temető mellé
egy fa körül forog a kötél
mely legelni hosszú de kurta kerengni
föltekeredik a szilvafa derekára
feje nagy oldalcsontja
a fejét összefogja
mint mikor tenyerünket
kétfelől arcunkra borítjuk
s nézünk magunk elé
mi történt uramisten
a csacsi szomorú imája
talán ugyanazt darálja
a rengő sírköveken
a sírba dugott urnán
hamuvá porlik a hang
a vadmeggyen a fény is

Hamuvá leszek én is
vén mák vén bürök

veletek békülök
szempillám húnym béke van
vén vályogházamban vastag kérgű házban
minden végtelen minden határtalan

A falu hangjai

Rönkön ülök a farakás mögött
megszokott, régi rejtekhelyemen.
Hasadozó, fekete, régi rönk,
de jó vastag, hogy kényelmes legyen.
Nem éppen karosszék, de szép időt
megélt, egymáshoz értünk, és ha nem
is az, akkor is éppen az nekem.

Jobbról tűzifa lomha tönkjei
takarják el a kertet, a falut,
hallgatom, ahogy elmegy valaki,
hallom, ahogy nyílik, a kaput,
a sánta asszony botját odaki.
De sokat koppan, mire hazajut!
Hallom a csődört, ahogy körbefut

nyihogva, mint a halál lovai.
És hallom, ahogy elkerengenek
a túlvilágok mind kiömleni.
Három közmunkás éppen erre megy,
a némaságuk hanggal van teli,
azt mondja, hallom, az is rejtve peng:
– Minek halni? De élni rettegek.

Hallom őket, a falu hangjait,
külön ugyan sohase figyelem,
de akkor is mind ideérkezik
belém akadva rejtekhelyemen.
Nyár van, jó idő, amely hogy kinyit,
kopasz közökre egy-egy új ütem
tolul erre-amarra hirtelen.

Hallom őket a zárójel mögül,
ahol becsukva én is jel vagyok,
és hallom egyre észrevétlenül,
a nyomorék nő amint elkopog,
aki úgy él már, egyes-egyedül,

testvére, anyja, mindenki halott.
Biccenve él, a lelke, mint a bolt,

mely nyitás előtt lakattal borong.
Hallom őket tisztán, mint a jel,
ha már mindentől elrugaszkodott,
s találgatom, ki megy az úton el,
mi az a hallatlan nagy dolog,
amelyet éppen elvégezni kell
tovább létezni csupán ennyivel.

Mind hallom őket, minden ízemig
a vén rönkön, az asszonyt is, ahogy
öklendezte a jajgatásait.
A villanydróton csüggve hallgatott
a dermesztő csend. Azt a durva kint
most is hallom, amint nyúlt a drót,
s levágtuk róla azt a meghalót.

Hallom őket, az Összes hangjait
hallom, habár csak egy-egy részletet,

egyetlenegy hányadot jószerint,
mert a teljes egészen téveteg.
Dehogy sejtik, hogy rejtőzöm megint,
s hallom őket ezen a szétesett
rönkön, akár egy odvas égi test.

Hajnali harmat

A szomszédban egy vastalicska
hever a kertben föltaszítva.

Nem úgy áll csinosan a lábán,
ami mód kívánná a látvány.

Korán keltem én is, azonképp,
ahogyan kelletlen a szomszéd.

A kert alján a kasza pengése
suhint be a nap felkeltébe.

A tiszta munkafolyamatban
korai, hűvös nyugalom van.

Átszólok neki, ahogy illik:
– Ilyen korán? – Alig-alig hallik:

– A paraszt a harmaton kezdi.
Válasznak éppen elég ennyi.

A szomszéd nyugdíjas kőműves,
de így szól, hogy fölé kerülhess.

Asszonya gyűjti a lucernát
(nemrégén műtéten esett át),

a zöldet talicskába rakja,
úgy tolja az udvarba rajta.

Térül-fordul, két nagy emlője
súlyosan imbolyog előre.

– Elég lesz mára – szól a fenti,
s a kaszát vállára illeszti.

Nincs, aki amaszt igazítsa,
orrára bukik a talicska.

A titok

Angyal Jánosnak

A szilva

Kékül, egyre kékül,
törtet az ághegyeken,
elszállna, de végül
lottyán a szilvatetem.

A hordóba úzve
forr, erjed, poshadozik,
a pálinkafőzde
küldi a poharakig.

Hajni minden héten
zörgeti kinn a reteszt,
kis munka fejében
kapni egy kupica szeszt.

Dolgot Lili néni
hát ad a háza körül,
a páleszt kiméri,
szidja, de Hajni örül.

Így végzi a szilva:
törtet az ághegyeken,
s Hajniba hajítva
lesz neki egy napi menny.

A szőlő

Nő, nő a levél közt,
egyre csak, egyre a szem,
vár a gazda szép őszt,
mustot a fürtjeiben.

– Pipahuja! – így szól –,
magyarul munkaszünet.
– Csípje meg a csíbor
túl dolgoz kezeteket!

– Korán lesz még arra! –
inti a préskezelő.
– Hála Isten, adja –
szólal a préstekerő.

Mintha neki adná,
úgy örül, úgy tekeri,
iszik is egyet rá,
csúszik a jó tavalyi.

Vén diófa árnyán
főzik a birkagulyást,
bográcsban a bárány,
őrzik a régi szokást.

Lefoszlik a szőlő,
fölfele hajlik a kedv.
Szárnyain a költő
viszi a gyűlöletet.

Örülne kéne,
az este csöndes idill,
de forr az epéje,
fordul a szívben a nyíl.

A tőke kivágva,
kedvet a bolt emelint.
Uramisten, árva!
Egyszemű Holdra tekint.

A plakett

Bucskázom az őszben,
tolvaja, csősze vagyok.
A szilva, szőlőszem
rébusza, hogy hova lop.

Bűvölet

Ránk szavaztak mind-mind az almafák,
a vadon nőtt, a nemes egyaránt,

a mi pártunk, a miénk, az a párt
győzött az idén, nyerte a csatát,

amelynek célja, programja se volt,
s nem mondhatni, bal, nem mondhatni, jobb,

ideológiája csak a lét:
napfényre hozni minden levelét.

Ez a bölcsesség leng a kerten át,
ahogy nézem a három almafát.

A fél nemest, a fél vadat, amely
saját győzelmét alig bírja el.

A legtöbbet adta, színültig tele,
s nem tört, nem roskadt, nem szakadt bele.

Ez a fa volt a legelevenebb,
tőle lobogott pirosan a kert.

Ősszel egészen mesebeli lett,
alig hittük, hogy ő is a mienk.

S aztán, mint már valóban annyiszor,
a csalatkozás tajtékja kiforr:

ehetetlen, ízetlen, keserű
az a tömérdek, az a gyönyörű

ághúzó alma, az a végtelen
szépség, amelyen úgy legelt a szem.

A két másik jóval sápatagabb,
de a két másik jó ízeket ad,

sőt ami több, szintén rengeteget,
csak tekintetünk a vadban elveszett.

Csillaglesők

*A városi
nem ismeri,
falun keresd,
mi szép az est.*

Csak arra szép
mindig az ég
sok csillaga,
városban a
csillag soha
nem ragyog úgy.
Mintha Tejút
nem volna már,
a csillagár
halódva jár
a földi fény
legtetején.

A városi
mohón lesi,
de szapora
szemsugara
a látcsövön
akár a könny,
olyan közel
mosódik el.
Ha égre néz,
semmibe vész,
a fényesés
csörgedezés.

A falusi
sose lesi,
hisz tárva van
határtalan.
Éjfél felé
a ház elé
olykor kiül
gondja közül,
s pihenteti

szemét azon
a távoli
tűhalmazon.

Sötét az ég,
olyan sötét,
hogy elvakít
a fény, amint
a sejtekig
ereszkedik.

Egy repülő
tűnik elő,
de hangtalan
minduntalan,
az hírleli,
hogy itteni:
nem egy helyen
áll szüntelen.
Fényt ereget,
amerre megy,
azzal üzen

ütemesen,
tudatja, hogy
itt haladok.

Egy szatelit
közeledik,
egyenletes
fénnnyel jelez.
Műhold, amely
úgy vonul el
szemünk előtt,
akár a gőg.

Keresd ilyen
derűs helyen
az ingatag
csillagokat.

Az ég, a menny
történelem,
mert valami
történeti,

új eseményt
terít elénk,
a régi megy,
új közeleg.
Amely imént
keletre tért,
most nyugaton
járó halom.

Az a nehéz
kérdéstevés,
lenéz-e ránk
az a világ?
Borús, balog
látatlanok
vagyunk neki,
vagy azt hiszi,
alája hullt
világ vagyunk?

Lehűlt a levegő

Lehűlt a levegő,
a tegnapi, tegnapelőtti
kánikulai hő
elkezdett az éjjel messzire vetődni.

Húsz fok van, fúj a szél,
összezár a karámban a csorda
a falu szélénél,
összébb a kovászos uborka.

De rosszkor tettem el?
Gyanútlanul a bevált, a régi receptre?
Pedig már jött a jel,
egyre jobban dagadt a felhők bicepsze.

Meleg volt, *meheleg*.
Majd negyven, ma beborulva, húsz fok.
A nagy dunsztosüveg
reménye mára, örökre elúszott.

A látvány

Nem nézem az örök szennyet
itt lenn,
mert nem tudom, hová menjek
innen.

Mocsokra, szennyre tekintek
a járdán,
de nem tudom, hogy kit illet
a látvány.

Óvatosan botorkálok,
olyképp,
mintha fehér, kopogó bot
volnék.

A kisgyermek, ha először
mondja,
amitől rég visszahőkölt
volna,

a csúnya szót, az illetlent,
akkor
a felnőttre néz ijedten,
mit szól.

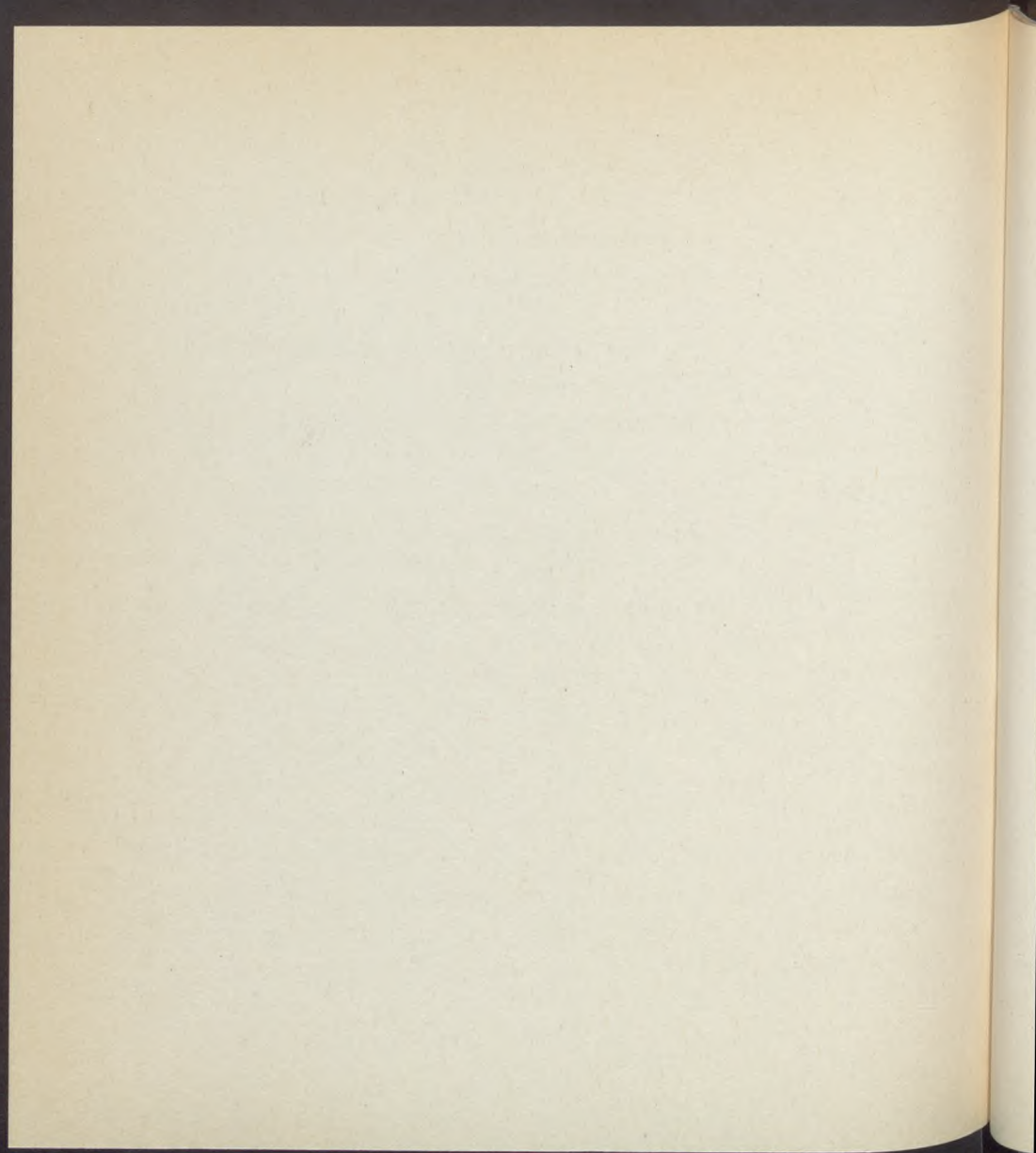
Jobban tenné, ha nem szólna
semmit,
szájából a szavak mocska
ömlik.

Hazám nyúzott erkölcsére
látok,
a varjú rá mint dögtérre
károg.

Úgy csípkedi, mintha búzhödt
volna,
halott elé mintha tükröt
tolna:

nézd meg, ki vagy, mocsok és szenny
domboldala,
bűz emészt, a tűz emészt meg
idestova.

Szenny van szóban, szenny van járdán,
szívben.
Ó, szabadság, hol az ábránd
innen?

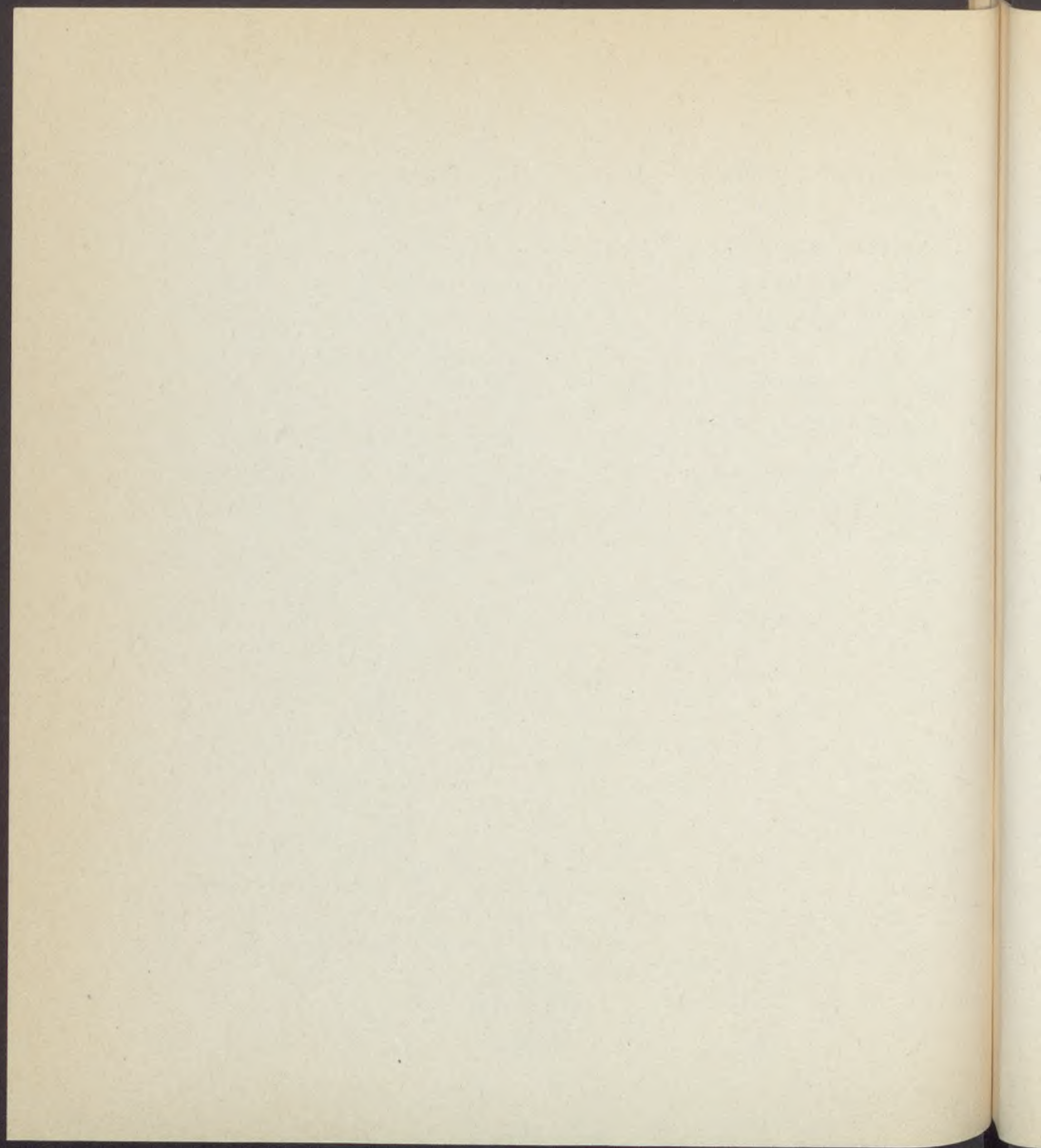
Tartalom

Éveim enyve	7
Hajnal	10
Fadrusz a keresztfán	15
Szőlőhegyen	17
Mosoly	19
Kehely	20
A felni	21
Csavar a járdán	22
Tükörkép	23
A konyha	24
A rossz liszt	26
A járda	28
A balta	33
Orozva csibék	35
A sarokvas	38
Derű	46
A lichthof	49
Zuhanyozás	51

Mozzanat	53
A titok természete	55
Spielberg-változat	57
Tátorján	58
Tollak	61
A sérelem anatómiája	64
A folytatás anatómiája	66
A Holló	68
A légy	72
Az Istenhegyi úton	74
Az idegen	76
Verik a járdát	78
A törpe sóhaja	80
A kés	85
Rendetlen liget	87
A birodalom	93
Rettenet	95
A régi szó	99
A cipőrúgás	101
A győzelem	104
A működés gyönyöre	105
A fregoli alatt	108

A nyersanyag sóvárgása	112
Kutasó	117
Vén mák vén bürok	119
A falu hangjai	123
Hajnali harmat	127
A titok	129
Bűvölet	133
Csillaglesők	136
Lehűlt a levegő	141
A látvány	143

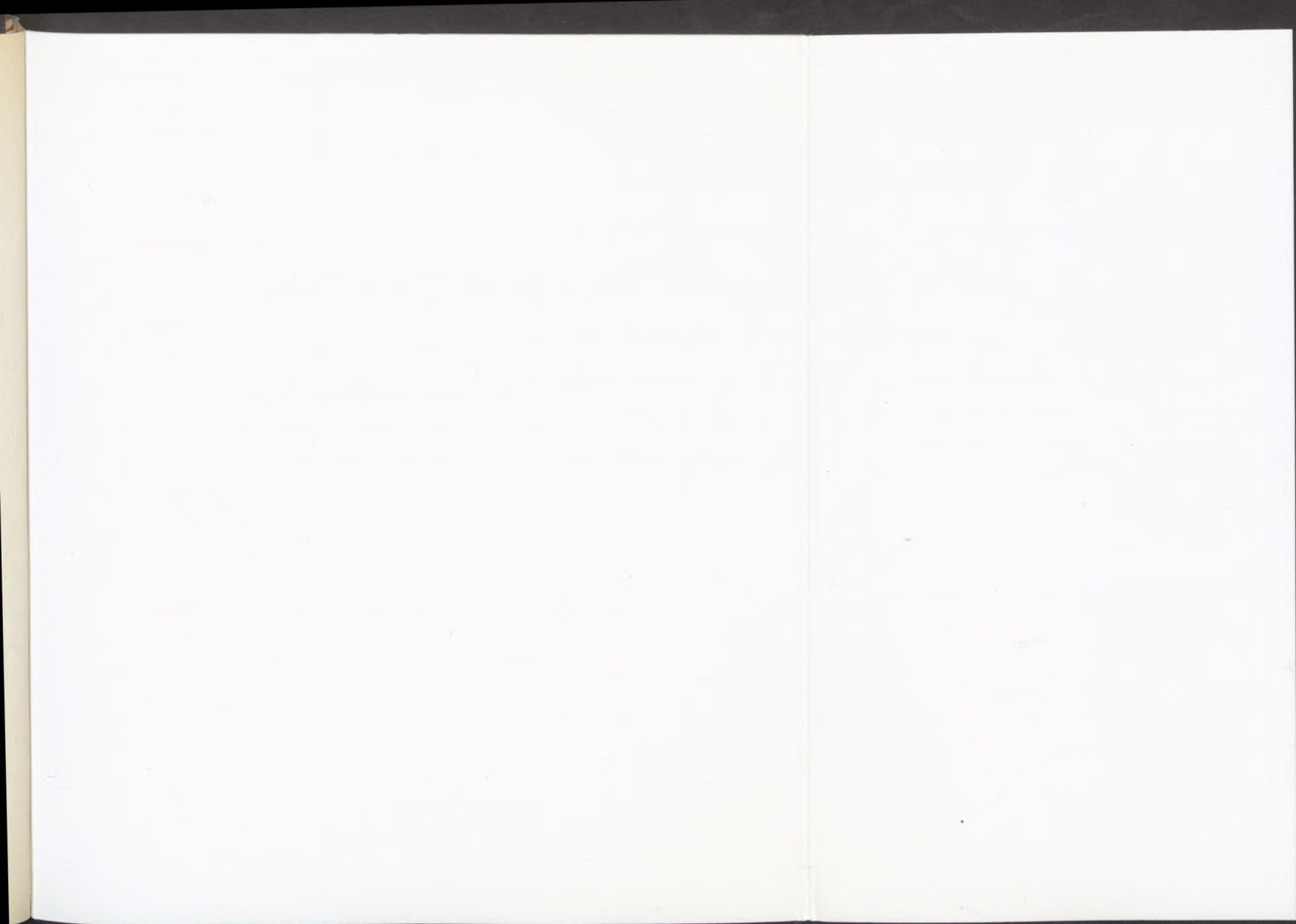

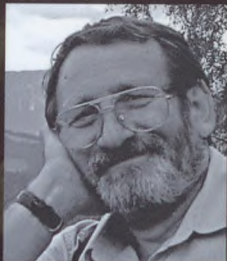

Kiadta a Kalligram Könyv- és Lapkiadó Kft., Pozsony, 2010. Első kiadás. Oldalszám 152.
Felelős kiadó Szigeti László. Borítóterv Hrapka Tibor. Grafikai elrendezés és nyomdai előkészítés Studio GB, Dunaszerdahely. Nyomta az Expresprint Kft., Partizánske.

K 353

Vydal Kalligram, spol. s r. o., Bratislava 2010. Prvé vydanie. Počet strán 152. Vydavateľ László Szigeti. Návrh obálky Tibor Hrapka. Grafická úprava a príprava do tlače Studio GB, spol. s r. o., Dunajská Streda. Vytlačil Expresprint, spol. s r. o., Partizánske.

Győri László 1942-ben született Orosházán, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett magyar–könyvtár szakos diplomát. 1964 óta publikál. Utolsó lírai könyve 2002-ben látott napvilágot.

1992-ben József Attila-díjjal tüntették ki.

M Ű V E I:

Ez a vers eladó (1968)

Tekintet (versek, 1980)

Laposkúszás (versek, 1984)

Skandalum (versek, 1995)

Kutyafoci (gyerekversek, 1996)

Bizonyos értelemben (versek, 2002)

A kései Éden (elbeszélések, 2005)

A rabbiánus kecsketartó (elbeszélések, 2009)

2000 Ft / 7,40 EUR

ISBN 978-80-8101-292-1

WWW.KALLIGRAM.COM

K A L L I G R A M

GYŐRI LÁSZLÓ A SZÓÁRNYÉKA
KALLIGRAM